

Sygn. akt I C 795/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 września 2017 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Korol
Protokolant:	starszy protokolant Marzena Krystosiak

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2017 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. R.

przeciwko P. D., M. D. (1)

o zapłatę

Nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Białymstoku dnia 24 kwietnia 2017 roku w sprawie I Nc 77/17 utrzymuje w mocy w całości.

UZASADNIENIE

Powódka M. R. wniosła pozew o zapłatę w postępowaniu nakazowym przeciwko pozwanym M. D. (1) i P. D. solidarnie na jej rzecz kwoty 101.400 zł z odsetkami liczonymi dla kwot: 68.000 zł – ustawowymi za okres od dnia 19.03.2014 r. do dnia 31.12.2016 r. i ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 01.01.2016 r. do dnia zapłaty; 33.400 zł – ustawowymi za okres od dnia 11.04.2014 r. do dnia 31.12.2016 r. oraz ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 01.01.2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu (k. 2-3).

Sąd Okręgowy w Białymstoku nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 24 kwietnia 2017 r., w sprawie o sygn. akt I Nc 77/17 uwzględnił powództwo w całości (k. 16).

Od tego nakazu pozwani wnieśli zarzuty wnosząc o uchylenie w całości ww. nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie solidarnie na ich rzecz od powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 23-24). W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazali, że nie kwestionują faktu niespełnienia przez nich świadczenia na rzecz powódki, to powołali się przy tym na zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powódkę zgodnie z treścią art. 118 kc i art. 554 kc, albowiem roszczenie z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy przedawniają się z upływem dwóch lat i nie miało miejsca ich zdaniem jakiegokolwiek zdarzenie, które mogłoby przerwać bieg przedawnienia roszczeń powódki, tak wobec M. D. (2), jak i wobec nich.

Postanowieniem z dnia 25 lipca 2017 roku, Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie o sygn. akt I C 795/17 oddalił wniosek pozwanych o wstrzymanie nakazu zapłaty (k. 38).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

W dniach 17 stycznia 2014 roku i 25 stycznia 2014 roku M. D. (2), rolnik indywidualny prowadzący gospodarstwo rolne w miejscowości R., powiat (...), zawarł z powódką M. R., prowadzącą w ramach działalności gospodarczej pod nazwą Przedsiębiorstwo (...) w L. S. obrót zwierzętami hodowlanymi, dwie umowy zakupu odpowiednio ośmiu oraz czterech sztuk krów mlecznych wartości odpowiednio 68.000 zł i 33.400 zł. Na okoliczność ww. transakcji zakupu powódka wystawiła M. D. (2) faktury VAT odpowiednio nr (...) (k. 8) oraz (...) (k. 10), które zostały własnoręcznie przez niego podpisane. W wykonaniu powyższego zobowiązania wszystkie krowy mleczne zostały dostarczone do gospodarstwa rolnego, tj. stada nabywcy (k. 9).

W dniu 20 lipca 2014 roku M. D. (2) zmarł, nie uiszczając na rzecz powódki ww. kwoty z tytułu zawarcia wskazanych powyżej umów.

W dniu 28 grudnia 2016 roku, w sprawie o sygn. akt I Ns 430/14 Sąd Rejonowy w Przasnyszu stwierdził, że spadek po zmarłym M. D. (2), na podstawie ustawy nabyli jego: żona M. D. (1) oraz syn P. D. po 1/2 części każde z nich, z dobrodziejstwem inwentarza (k. 7).

Pismami z dnia 21 stycznia 2017 roku powódka wezwała spadkobierców M. D. (2) do zapłaty ww. kwot (k. 12, k. 13).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów urzędowych oraz pozostałych dokumentów prywatnych, których treść nie była przez żadną ze stron kwestionowana, a które Sąd uczynił podstawą dokonanych ustaleń w zakresie zawartej pomiędzy ww. osobami umowy sprzedaży oraz następstwa prawnego po zmarłym M. D. (2).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu w całości.

Przedmiotowe roszczenie miało swoje źródło w zawieranych między M. D. (2) a powódką dwóch umowach kupna-sprzedaży bydła – krów mlecznych.

Zgodnie z art. 535 k.c. sprzedawca zobowiązany jest przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę.

Powódka dokonała dostawy bydła w postaci krów mlecznych w ilości 8 sztuk, które zakupił od niej M. D. (2) na podstawie łączących ich umów. Następnie zaakceptował on faktury sprzedaży wystawione przez powódkę poprzez ich podpisanie, zarówno co do kwot, jak i terminów zapłaty. Jednocześnie pozwany nie złożył reklamacji ilościowej bądź jakościowej, ani w żaden inny sposób nie kwestionował wysokości zadłużenia bądź wykonania zobowiązania przez powódkę.

Tym samym należało uznać, iż powódka wykonała swoje zobowiązanie wynikające z umów łączących ją z M. D. (2) i dokonała ona na jego rzecz dostawy bydła na łączną kwotę 101.400 złotych. Wynikało to jednoznacznie z dowodów jakie powódka zaoferował Sądowi, a mianowicie faktur VAT.

Natomiast pozwani mimo, iż wniesli o oddalenie powództwa, nie kwestionując nota bene faktu nie dokonania zapłaty ww. kwoty w terminie określonym w fakturach VAT, jak też do dnia wniesienia przedmiotowego pozwu, zgłosili w tym zakresie merytoryczny zarzut przedawnienia dotyczący jego zasadności. Nie zaoferowali jednocześnie Sądowi jakiegokolwiek dowodu przemawiającego za tym, że powództwo jest niezasadne.

W kontekście powyższego, przede wszystkim należy ustosunkować się do podniesionego przez stronę pozwaną, a zawartego we wniesionych zarzutach od nakazu zapłaty (k. 23-24) zarzutu przedawnienia roszczenia.

Zgodnie z brzmieniem art. 554 k.c. roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, roszczenia rzemieślników z takiego tytułu oraz roszczenia prowadzących gospodarstwa rolne z tytułu sprzedaży płodów rolnych i leśnych przedawniają się z upływem lat dwóch.

Nie ulega wątpliwości, że powódka posiada roszczenie względem pozwanych jako spadkobierców M. D. (2) o zapłatę należnej jej kwoty z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności swojego przedsiębiorstwa, albowiem jak wynika z informacji z rejestru ewidencji działalności gospodarczej dotyczącej powódki prowadzona przez nią działalność została zakwalifikowana jako „Sprzedaż hurtowa zwierząt żywych” (k. 28).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, zdaniem Sądu Okręgowego, roszczenie powódki ulega przedawnieniu w terminie określonym w ww. przepisie.

Jednakże w ocenie Sądu Okręgowego, mimo upływu terminu przedawnienia roszczenia powódki tam wskazanego, z uwagi na treść art. 5 k.c. podlega ochronie prawnej i w konsekwencji uwzględnieniu, z powodów, o których mowa poniżej.

Zgodnie z brzmieniem art. 5 k.c. nie można czynić ze swojego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Zdaniem Sądu Okręgowego konstrukcja nadużycia prawa wskazana w powołanym wyżej przepisie jest instytucją prawa materialnego, Sąd orzekający jest zatem uprawniony do zastosowania przepisu art. 5 k.c. z urzędu, jeżeli uzna, że w okolicznościach danej sprawy zachodzą szczególne okoliczności dostatecznie uzasadniające jego zastosowanie. Takie też wyjątkowe okoliczności miały miejsce w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie.

Konsekwencją powyższego było uznanie, że podniesienie zarzutu przedawnienia przez pozwanych było czynnością godzącą w zasady współzycia społecznego, w szczególności zasady słuszności, dobrej wiary w znaczeniu obiektywnym oraz zasady uczciwości obowiązującej w stosunkach cywilnoprawnych.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi bowiem na stanowisku, że przyjęcie koncepcji prezentowanej przez pozwanych, bez analizowania zgłoszonego przez powódkę roszczenia w kontekście regulacji zawartej w art. 5 k.c. prowadziłoby do sytuacji, w której powódka zostałaby pozbawiona możliwości dochodzenia swoich praw.

Powyższe stanowisko jest tym bardziej uzasadnionej jeśli się zauważy, że w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym M. D. (2) toczącym się przez Sądem Rejonowym w Przasnyszu powódka występując do tego Sądu z wnioskiem o wydanie odpisu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po jego wydaniu wraz z klauzulą prawomocności, wskazała, że ma w tym interes prawny, gdyż jest na etapie przygotowywania powództwa o zapłatę łącznej kwoty objętej żądaniem w niniejszej sprawie, a które to postanowienie jest jej niezbędne do wytoczenia powództwa o zapłatę tej kwoty. Istotne jest przy tym, że wprawdzie ostatecznie dokonała tego po upływie terminu przedawnienia wskazanego w art. 554 k.c., to przebieg tego postępowania, a zwłaszcza jego długość, w trakcie którego były podejmowane przez pozwanych poszczególne czynności w postaci zaskarżania kolejnych orzeczeń tego Sądu, wskazuje na brak winy powódki w przekroczeniu wskazanego terminu przedawnienia z jednej strony. Z drugiej strony, zachowanie i podjęte przez pozwanych działania w toczącym się postępowaniu przez Sądem Rejonowym w Przasnyszu można ocenić jako zmierzające w tej sytuacji do celowego jego przedłużania.

Potwierdzeniem niejako powyższego, jest pogląd panujący w orzecznictwie, zgodnie z którym zastosowanie art. 5 k.c. do zarzutu przedawnienia może być uznane za zasadne także wtedy, gdy opóźnienie w dochodzeniu roszczenia spowodowane jest przyczynami niezależnymi od obu stron stosunku zobowiązaniowego (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 208/06, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2009 r., I

CSK 386/o8, OSNC-ZD 2009 D, poz. 109, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 163/09, niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2010 r., III CSK 16/10, OSP 2011, nr 11, poz. 111).

Zdaniem Sądu Okręgowego, w państwie prawnym nie może być aprobowana taka sytuacja, gdy wierzyciel nie uzyskuje zaspokojenia słusznego roszczenia wpadając w „pułapkę” przedawnienia, przy czym nie jest to spowodowane zwykłą beczynnością wierzyciela, lecz wiąże się z jego działaniami podejmowanymi zgodnie z obowiązującymi procedurami regulującymi zasady dochodzenia określonych roszczeń. W takiej szczególnej sytuacji, która wystąpiła w okolicznościach niniejszej sprawy, zastosowanie powinien znaleźć przepis art. 5 k.c.

W przekonaniu Sądu Okręgowego zachowanie wierzyciela-powódki było prawidłowe – niezależnie od stanu majątkowego dłużnika (pozwanych spadkobierców M. D. (2)) miała on prawo oczekiwać, że uzyska choć w części zaspokojenie swoich roszczeń. Powódka zatem czekała na zakończenie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, a nie miała żadnego wpływu na długość jego trwania. Dopiero prawomocne postanowienie opatrzone klauzulą wykonalności stanowiło też dla niej tytuł egzekucyjny wydany wobec spadkobierców M. D. (2), który otwierał możliwość szukania zaspokojenia w niniejszym postępowaniu.

Należy przy tym zauważyć, że wśród wszystkich reguł stosowania art. 5 k.c. wypracowanych w doktrynie i judykaturze na czele wysuwa się domniemanie korzystania z prawa w sposób zgodny z zasadami współżycia społecznego. Oznacza to, iż wykonywaniu praw podmiotowych powinno towarzyszyć założenie, że uprawniony czyni z nich użytek zgodny z nakazami norm przyjmowanych w społeczeństwie, a w konsekwencji, jako generalną zasadę należy przyjąć, że wykonywanie uprawnień płynących z każdego prawa podmiotowego podlega przewidzianej przez prawo ochronie (tak M. Pyziak-Szafnicka [w:] „Kodeks cywilny. Część ogólna. Komentarz” pod red. M. Pyziak-Szafnickiej, Warszawa 2009, s. 99-100; tak również w wyroku SN z dnia 22 listopada 2000 r., II CKN 1354/00, opubl. baza prawna LEX Nr 51966). Nadto, podnosi się, iż nakaz ostrożności i umiaru w stosowaniu instytucji o charakterze wyjątkowym przewidzianej w art. 5 k.c. jest najbardziej uniwersalną wskazówką o kluczowym znaczeniu z punktu widzenia stosowania norm prawa cywilnego, którego istotą jest przecież strzeżenie praw podmiotowych, a zatem wszelkie rozstrzygnięcia prowadzące do redukcji bądź unicestwienia tych praw wymagają szczególnej ostrożności i bardzo wnikliwego rozważenia wszystkich aspektów rozpoznawanego wypadku. Wyjątkowy charakter art. 5 k.c. wynika więc z tego, że przełamuje on zasadę, zgodnie z którą wszystkie prawa podmiotowe korzystają z ochrony prawnej i wobec tego odmowa udzielenia poszukiwanej ochrony musi być uzasadniona zajściem okoliczności rażących i nieakceptowanych ze względów aksjologicznych czy celowościowych (por. wyroki SN: z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, opubl. baza prawna LEX Nr 82293 i z dnia 24 kwietnia 1997r., II CKN 118/97, opubl. OSP Nr 1/1998 poz. 3).

Zastosowanie art. 5 k.c. w odniesieniu do zarzutu przedawnienia zakłada rozważenie, na tle całokształtu okoliczności sprawy, interesów i postaw obu stron roszczenia, tj. zarówno uprawnionego, jak i zobowiązanego (tak też słusznie SN w wyroku z dnia 27 listopada 2013 r., V CSK 516/12, niepubl.).

Tym samym uznać należało, iż pozwani pozostają w opóźnieniu ze spełnieniem swego świadczenia wzajemnego, zatem powództwo jest w pełni uzasadnione.

Końcowo należy zaznaczyć, iż od nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Białymstoku I Wydziału Cywilnego z dnia 24 kwietnia 2017 roku wydanego w postępowaniu nakazowym w sprawie I Nc 77/17, pozwani prawidłowo wnieśli zarzuty. Powyższe skutkowało koniecznością wyznaczenia rozprawy i zarządzenia doręczenia ich powódce. W toku procesu Sąd nie podzielił stanowiska pozwanych co do uchylecia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa w całości.

Zgodnie z art. 496 k.p.c., po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu bądź też postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

W związku z powyższym nakaz zapłaty z dnia 24 kwietnia 2017 roku wydany przez Sąd Okręgowy w Białymstoku, sygn. akt I Nc 77/17 utrzymano w mocy.